

چەتئەلنىڭ ئارىلىشىشنىڭ مىساللىرى

بۇ يەردە مىللىي جەمئىيەتلەر باشتىن كەچۈرگەن چەتئەلنىڭ ئارىلىشىشنىڭ بىر قانچە مىساللىرى بار. بۇ مىساللار مىللىي جەمئىيەتلەرنىڭ مىللىي جەمئىيەتلەر مىنىستىرلىكى بىلەن ئورتاقلاشقان تەجرىبىلەرنى ئاساس قىلغان.

بۇ مىساللاردا «چەتئەل دۆلىتى» يېڭى زېلاندىيەدىن باشقا دۆلەتلەرنى كۆرسىتىدۇ. بۇ ئاتالغۇ يېڭى زېلاندىيە سىرتىدىكى دۆلەتلەرنى كۆرسىتىدۇ.

بىرىنچى مىسال

مەھەللە ئەزالىرى دائىم يۇرتىغا بېرىپ دوستلىرى ۋە ئائىلىسىدىكىلەرنى كۆرۈشنى خالايدۇ. بۇنىڭ ئۈچۈن ئۇلار كونسۇل مۇلازىمىتىنى ئىشلىتىشى كېرەك. بۇ مۇلازىمەتلەر بىر دۆلەتنىڭ ئەلچىخانىسى ياكى كونسۇلخانىسى ئارقىلىق ئۇلارنىڭ چەتئەلدىكى پۇقرالىرىغا تەمىنلىنىدۇ ھەمدە پاسپورت، ۋىزا، ساياھەت ھۆججىتى بېجىرىش ۋە باشقا قانۇن ئىشلىرىنى بىر تەرەپ قىلىشنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

يېڭى زېلاندىيەدىكى مىللىي جەمئىيەت ئەزالىرىغا كونسۇلخانا خادىملىرى ئېيتتىكى ئەگەر ئۇلار يېڭى زېلاندىيەدىكى چەتئەل دۆلىتىنى تەنقىد قىلىدىغان گۇرۇپپىلار ياكى كىشىلەر بىلەن ئالاقە قىلسا، پاسپورت بېكىتلاش ياكى ۋىزا ئالالمايدىغانلىقىنى ئېيتتى. بۇ جەمئىيەتنى ئۆز كۆز قارىشىنى بايان قىلىشقا، بەزى كىشىلەر بىلەن پاراڭلىشىشقا، نامايىش قىلىشقا ياكى گۇرۇپپىلارغا قوشۇلۇشقا ئامالسىز قالدۇرىدۇ. چەتئەلنىڭ ئارىلىشىشى بۇ چەكلىمىلەر ئارقىلىق يېڭى زېلاندىيەدىكى جامائەتنى چەتئەلنىڭ ئارىلىشىشى ئارقىلىق ئۆزلىرىنىڭ قاپسىلىپ قالغانلىقىنى ۋە كونتروللۇقتا قالغانلىقىنى ھېس قىلدۇرىدۇ. پۇقرالار ئائىلىسىدىكىلەرنى ۋە دوستلىرىنى كۆرۈش ئۈچۈن ساياھەت قىلالىمىغاندا، بۇ ئۇلارنىڭ ئائىلىسى ۋە تۇرمۇشىغا زور تەسىر كۆرسىتىدۇ.

ئىككىنچى مىسال

مەھەللەدە، بىر ئىبادەت قىلىدىغان ئورن چەتئەللەرنىڭ ئارىلىشىشىنىڭ نىشانى قىلىندۇ. بىردىنبى ئىقتىداي كۈچلۈك يېڭى ئەزا مەھەللەلەرنىڭ دىنىي پائالىيەتلەرگە ئىنتايىن ئارىلىشىپ كەتكەن. ئۇلار سىياسەت ھەققىدە كۆپ پاراڭلىشىشقا باشلىغان ۋە كىشىلەرگە ئۆز دۆلىتىنىڭ ھۆكۈمىتىنى قوللاشنى ئېيتقان. ئۇلار نەسىھەتلەرنىڭمۇ سىياسەت ھەققىدە بولۇشىنى ئۈمىد قىلغان. يېڭى ئەزا يەنە كىشىلەرنىڭ چەتئەل دۆلىتىنى تەنقىد قىلىشىنى توسماقچى بولغان. ئۇلاردىن بۇلارنىڭ ھەممىسىنى چەتئەل دۆلىتى تەلەپ قىلغان.

چەتئەلنىڭ ئارىلىشىشىنى تەنقىد قىلغان مەھەللە ئەزالىرى، ھېلىقى يېڭى ئەزا بار ۋاقىتتا، قىسقا ئۇچۇر ۋە ئىجتىمائىي ئالاقە ۋاسىتىلىرى ئارقىلىق نامسىز تەھدىتكە ئېرىشتى. بۇ يېڭى ئەزا كېلىشتىن بۇرۇن بۇنداق ئىش يۈز بەرمىگەن. مەھەللە بۇ يېڭى ئەزانىڭ چەتئەلگە دوكلات قىلىۋاتقانلىقىدىن گۇمانلاندى. ئۇلار بۇ مەسىلىلەرنىڭ يېڭى ئەزا قوشۇلغاندىن كېيىن باشلانغانلىقىنى ۋە كىشىلەرنى چەتئەلنىڭ ئارىلىشىشىنى قوللاشقا ئۇرۇنغانلىقىنى كۆردى. بۇ ئەھۋال كىشىلەرنىڭ بىخەتەر ئەمەسلىكىنى ۋە بىر-بىرىگە ئىشەنمەيدىغاندەك ھېس قىلدۇردى. جامائەتنىڭ بىر يەرگە جەم بولۇپ، ئۇلارنىڭ بۇ ئىبادەت ئورنىدىكى ئېتىقادىغا ئەھمىيەت بېرىشى تەسكە توختىدى.

ئۈچىنچى مىسال

بىر مەھەللەدە، كىشىلەر مەھەللە ئەزالىرىنىڭ بىرىدىن گۇمانلىق قىلمىشلارنى بايقىدى. بۇ كىشى ھەمىشە جەمئىيەتتىكى باشقا كىشىلەرنىڭ سىياسىي كۆز قارىشىلىرىنى ۋە پائالىيەتلىرىنى سوردى. مەھەللە بۇ كىشىنىڭ چەتئەلنىڭ يېڭى زىلزىلىدىكى باش ئەلچىخانىسىغا ئۆز دۆلىتىنىڭ ھۆكۈمىتىنى تەنقىد قىلىدىغان كىشىلەر ھەققىدە دوكلات قىلىشىنى تەلەپ قىلغانلىقىنى بايقىدى.

بۇ كىشى بىلەن پاراڭلاشقان ۋە چەتئەلنى تەنقىد قىلغان بىر قىسىم مەھەللە ئەزالىرى كۈتۈلمىگەن مەسىلىلەرگە دۇچ كەلدى، مەسىلەن ۋىزا مەسىلىسى ۋە ئۇلار تۇغۇلغان يۇرتىغا كەلگەندە ئايروودرومدا سوئال سورايدىغان. بۇنداق ئىشلار ئەزەلدىن بولۇپ باقمىغان. ئۇلار بۇ مەسىلىلەرنى شۇ مەھەللە ئەزاسى بىلەن بولغان سۆھبەتنىڭ ئەلچىخانىغا دوكلات قىلىنغانلىقى ئۈچۈن يۈز بەردى دەپ ئويلىدى. بۇ جەمئىيەتتىكى كىشىلەرنى قورقىدىغان ۋە ئىشەنمەيدىغان قىلىپ قويدى، شۇڭا ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ ھەقىقىي كۆز قارىشىنى بايان قىلىشنى توختاتتى.

تۆتىنچى مىسال

ئۆزىنىڭ يۇرتىنى تەنقىد قىلغان بىر پائالىيەتچى، ئۇ دۆلىتىگە قايتقاندىن كېيىن ئورگانلار تەرىپىدىن زىيانكەشلىككە ئۇچرىغان. يېڭى زېلاندىيەدىكى مەھەللە بۇ ئىشنى ئاڭلاپ، ئۆزى تونۇيدىغان بىرىگە بۇنداق ئىش يۈز بەرگەنلىكىدىن ئەپسوسلاندى.

يېڭى زېلاندىيەدە بىر نەچچە ئاي ئۆتكەندىن كېيىن، بىر مەھەللە ئەزاسى تەھدىد تېكىستلىرىنى تاپشۇرۇۋېلىپ، ئۇلارنى چەتئەلگە ساياھەتكە بارسا ئېھتىياتچان بولۇشقا ئاگاھلاندۇردى. ئۇلار يېڭى زېلاندىيەدىكى چېغدا ئۆز دۆلىتىدىكى كىشىلىك ھوقۇق مەسىلىسى ھەققىدە سۆزلەشكە باشلىغان. ھازىر، ئۇلار ئائىلىسىنى زىيارەت قىلىش ۋە ئۆز دۆلىتىنىڭ ھۆكۈمىتىدىن تۇتۇش بۇيرۇقىغا ئەمەل قىلىش مۇمكىنچىلىكى بولغان دۆلەتلەرگە بېرىشتىن ئىنتايىن ئەنسىرەيدۇ.

ئۇلارنىڭ دۆلىتىدىكى ھۆكۈمەت ئەمەلدارلىرى يۇرتىدىكى ئائىلىسىنى زىيارەت قىلدى، ھازىر ئۇلارنىڭ ئائىلىسىدىكىلەر ئۇلاردىن يېڭى زېلاندىيەدىكى كىشىلىك ھوقۇق ھەققىدە سۆزلەشنى توختىتىشنى تەلەپ قىلدى. بۇ بېسىم مەھەللە ئەزالىرىنىڭ ئائىلىسىدىكىلەرنىڭ بىخەتەرلىكىدىن ئەنسىرەپ، ئائىلىسىدىكىلەر بىلەن بولغان ئالاقىنى توختىتىۋەتتى. ئۇلار يەنە يېڭى زېلاندىيەدىكى ئۆزلىرىنىڭ بىخەتەرلىكى ۋە سۆز ئەركىنلىكىدىنمۇ ئەنسىرەيدۇ.

بەشىنچى مىسال

ئىجتىمائىي تاراتقۇلاردا دائىم چەتئەلنى ئاشكارا تەنقىد قىلىدىغان مەھەللە ئەزاسى چەتئەلنىڭ ئارىلىشىشىنى باشتىن كەچۈردى. ئۇلارنىڭ ئادرېسى، تېلېفون نومۇرى ۋە ئېلېكترونلۇق خەت قاتارلىق شەخسىي ئۇچۇرلىرى توردا ئېلان قىلىندى — بۇ دوكتىر دەپ ئاتىلىدۇ. بۇنداق قىلىشنى چەتئەل دۆلىتى دوكتىر قىلىدىغان كىشىلەردىن تەلەپ قىلغان. مەھەللە ئەزاسى تېلېفون ئۇرۇش ۋە ئۇچۇرلار ئارقىلىق تەھدىتكە ئۇچرىغان. ئۇلارنىڭ تور ئالاقە ھېساباتلىرىمۇ نۇرغۇن ھاقارەتلىك باھالارغا ئېرىشكەن. مەھەللە ئەزاسى ئىنتايىن قورقتى ھەمدە بىخەتەر ھېس قىلمىدى.

كېيىن ئۇلار دوكتىرلارنىڭ چەتئەلنىڭ يېڭى زېلاندىيەدە تۇرۇشلۇق كىشىلەر تەرىپىدىن ئېلىپ بېرىلغانلىقىنى بايقىغان. ئۇلار ئىجتىمائىي تاراتقۇلاردا چەتئەلنى ئاشكارا تەنقىد قىلىشنى توختىتىش ئۈچۈن، مەھەللە ئەزاسىنى دوكتىر قىلىپ قورقۇتتى. ئۇلار ئىجتىمائىي تاراتقۇلارغا بولغان كۆز قارىشىنى بايان قىلىش ۋە سۆزلەشنى توختاتتى.